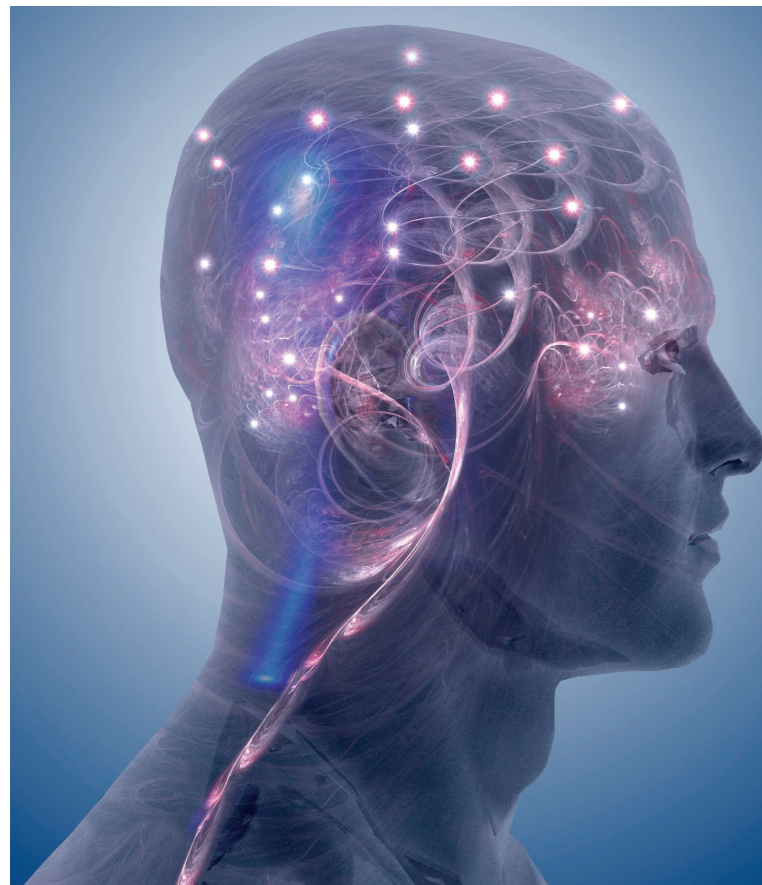

Kreativitás szőlőben

Az átlagember kétszer annyi ötletet gondol ki csoportban, mint egyedül – szól a híres Osborn-axióma, ami a brainstorming elterjedéséhez is hozzájárult. Pedig a tudományos kutatások nem mindig igazolják mindezt, sőt azt állítják, szőlőben is kreatívak lehetünk, ha megfelelő módszerekhez nyúlunk.

Az 1940-es évek elején Alex Osborn kijelentette, hogy ha a kreativitást növelni akarjuk, a következőt kell tennünk: embereket egy szobába teleráknunk, és néhány egyszerű szabályt előírunk. Így például, hogy annyi dolgot gondoljanak, amennyire csak lehetséges, első körben ne kritizálják vagy értékeljék az ötleteket és így tovább. A módszer rövidesen a reklámügynökségek kedvence lett – ami nem csoda, hiszen Osborn maga is reklámszakember volt.

Tétele, miszerint „az átlagember kétszer annyi ötletet gondol ki csoportban, mint egyedül”, rövidesen meghódította a világot. Olyannyira, hogy az elmúlt évekig senki nem is vizsgálta annak tudományos megalapozottságát. Nemrégiben azonban több kutató is elővette, és minimum szkeptikusak ezzel az elmélettel kapcsolatban.

A kísérletek többsége éppenséggel azt mutatja: nemhogy nem jönnek elő

kétszer annyi ötlettel csoportban, de egyenesen kevesebb az egy főre jutó ötletek száma, mint szóló ötletelés esetén. Mindennek megértéséhez messzire kell visszanyúlnunk: már az 1880-as években végeztek kísérleteket arra vonatkozóan, hogy mekkora súlyt emelnek fel a munkások egyedül és mekkora csoportban. Míg előbbi esetben az átlag 85 kiló volt, addig utóbbi esetében csak 65.

Egy másik kísérletben arra kértek embereket, hogy csapjanak akkora zajt, amekkorát csak lehetséges. Ha egyedül tették, az sokkal nagyobb zajt eredményezett, mint amikor a csoport által keltett zajt vetítették egy főre. A fő okot a tudósok a felelősségben látják. Ha valaki egyedül dolgozik vagy éppen ötletel, mind a siker, mind a kudarc az övé, mond-

hatni „névre szóló”. Ha viszont csoportban, akkor siker esetén sem fogják kiemelni az ő teljesítményét, kudarc esetén pedig nyugodtan okolhatja a többieket. Lehet, hogy ez kissé „Dilbert-képregényesen” hangzik, de a tudományos kutatások szerint nagyon is igaz.

Relax!

Oké, de mi következik ebből? Netán ki kell dobni a brainstormingot? Egyáltalán nem, sőt! Csak éppen a csoportos ötletelés mellett nagy hangsúlyt kell fektetni az egyéni kreativitás fejlesztésére, megtalálni az ezzel kapcsolatos módszereket. Bármilyen meglepő, utóbbiak még a brainstorming szabályainál is egyszerűbbek. Ha növelni akarjuk a kreativitásunkat, többek között a következőket tehetjük.

Ha elakadtunk egy témával, problémával,

relaxáljunk. A tudatalattink ugyanis ilyenkor is dolgozik, és amikor visszatérünk az eredeti kérdéshez, egész más szempöngből láthatjuk azt, más megoldásokkal állhatunk elő. Míg korábban azt mondták, hogy ilyenkor napokra van szükség, a legfrissebb felmérések szerint tizenöt perc is elég.

Sőt, Ap Dijksterhuis és Teun Meurs, az Amszterdami Egyetem kutatói szerint 15 percre sincs szükség. Elég három perc, de nem a klasszikus relaxálásból. Az igazi relaxáció ugyanis nem az, ha megpróbáljuk kiüríteni az agyunkat, nem gondolva semmire. Sokkal célravezetőbb, ha a tudatos agyat lekötjük valamivel, például játékkal vagy keresztrejtvényfejtéssel. De szórakozhatunk azzal is, hogy valamelyik kollégánk fényképét fotehoppoljuk viccesen. Ezalatt a tudatalattink sokkal jobban tud dolgozni az eredeti kérdésen, problémán.

Zöld lámpás

Nézzünk egy másik módszert a kreativitás növelésére! Japán pszichológusok, Szejdzsi Szibata és Naoto Szuzuki kísérletei szerint érdemes az irodánkat „zöldebbé” tenni, illetve azt elérni, hogy az ablakunk valami parkra és ne a betonra nézzen. Hosszas kísérleteik eredménye alapján, amikor egy irodában virágokat és növényeket helyeztek el, a férfi munkatársak 15 százalékkal több ötlettel álltak elő, a nők pedig sokkal többféle szempöngből, rugalmasabban közelítették meg a problémákat, mint korábban. Ez egyébként már a gyerekeknél is igazolható: sokkal több kreatív játékot találnak ki maguknak a természetben, mint a négy fal között.

Minderre a tudósok sokféle magyarázatot adtak. Egy teória szerint a fák, a növények azt a nyugalmat idézik elő, amit az ősberekek érezték – tudták, hogy ha zöld van a közelben, akkor ott élelem is van, így kevésbé aggódtak. Ez az érzés a mai emberben boldogság, segítőkészség és kreativitás formájában jelenik meg. Más kutatók azzal in-

dokolják mindezt, hogy a vörös régóta a veszély, a negatívum jele, a zöld pedig pozitív, biztonspöngöt áraszt – elég, ha a közlekedési lámpára gondolunk.

Párcsere

A reklámügynökségeknél rég megszokott, hogy csapatok dolgoznak együtt, akár éveken át. Ennek nagy előnye, hogy a tagok jól ismerik egymást, így sokkal könnyedebben állnak elő vad és csodálatos ötletekkel. Egyszóval kreatívabbak. Egy másik megközelítés szerint viszont épphogy cserélgetni célszerű a csoporttagokat. És hogy a tudomány melyik mellett foglal állást? Charlan Nemeth és Margaret Ormiston, a Kaliforniai Egyetem oktatói egyik kísérletükben arra kértek csoportokat, dolgozzanak ki olyan kampányokat, amelyek növelhetik a Kaliforniai látogató turisták számát. Azok a csoportok, ahol a tagok hosszú ideig változatlanok voltak, azt mondták, hogy sokkal barátságosabb és kreatívabb volt a közeg, míg azon csoportok, ahol állandó cserebere volt, ennek ellenkezőjéről számoltak be. Igen ám, de amikor a tudósok megszámlálták az ötletek számát, majd kreatívagzatok segítségével megítélték azok minőségét, kiderült, hogy a „cserélgető” csoportok mennyiségileg és minőségileg is jobbat produkáltak. Mit jelent mindez? Bár mennyire is jól „muzsikál” együtt egy csapat, időnként be kell dobni új tagokat. Sőt, minél gyakrabban.

Önbeteljesítő jóslat

A különös kísérleteknek és megállapításoknak ezzel még nincs vége. Mivel növelhetjük még kreativitásunkat? Mondjuk azzal, hogy minek képzeljük magunkat. Jen Förster, a Brémai Nemzetközi Egyetem pszichológusa egyik kísérletében arra kérte a résztvevők egyik felét, hogy írjanak le néhány mondatot egy tipikus punkról, úgymint anarchista, radikális és így tovább. A résztvevők másik felének ezzel szemben egy tipikus mérnökre kellett gondolnia, majd lejegyezni, hogy az konzervatív, logikus stb. Ezek után egy

standard kreativitáspöngt kapott mindenki. És melyik csapat teljesített jobban? Aki előtte a punkra gondolt és nem a mérnökre.

Förster egy másik kísérletében a vizsgálati alanyok modern művészeti alkotások előtt ültek pár percre. Ezután megkapták a híres kreativitási feladatot: „Mi mindenre lehet jó egy téglapöng”? Sokkal több felhasználási módot mondtak, mint akik csak simán megkapták a feladatot.

Végül, de nem utolsósorban van egy mítosz, hogy fekvő kreatívabb az ember – ezért van minden ügynökségnél dívány, amelyen a kreatívok végigdőlhetnek. Az Ausztrál Nemzeti Egyetem kutatói, Darren Lipnicki és Don Byrne egy egyszerű módszerrel tesztelték mindennek igazságát: a kísérleti alanyoknak anagrammákat kellett megoldani állva, illetve egy matracon fekvőve. Jó hír, hogy az eredmények szerint utóbbi esetben 10 százalékkal gyorsabban voltak. A fekvés tehát ajánlott. ■

Négy kreatív technika

Hogyan gondolkodhatunk rugalmasabban, gyorsabban, nem pedig megszokottan? A Richard Wiseman professzor által javasolt négy technika, ami segíthet:

- 1. Feltöngés.** Dolgozz kökeményen az adott problémán, de hagyd magadnak időt, amikor valami egész más tevékenységet végzel. Menj el egy múzeumba, olvasd a magazint vagy csak szörfölg a neten. Utána térj vissza az eredeti problémához – az agyad megtalálja a kapcsolatokat.
- 2. Perspektíva.** Gondolj arra, hogyan közelítené meg a problémát egy gyerek, egy könyvelő, egy barátod stb. Vagy éppen gondolj a korábbi megoldásaid tökéletes ellentétére.
- 3. Játék.** Ne vedd túl komolyan! Tarts szünetet, nézz egy vicces filmet, vagy éppen határozd el, hogy a következő meetingen mindenképp elmondod a „cheese” szót. És tedd is meg!
- 4. Tapasztalat.** Légy kíváncsi a világra! Tegyd fel magadnak izgalmas kérdéseket: Miért sárga a banán? Hogy kommunikálnak egymással az elefántok több száz mérföldre? Hogyhogy el tudod ezt olvasni?

Forrás: Prof. Richard Wiseman: Did You Spot the Gorilla? és 59 Seconds

Tudta-e...?

Salvador Dalí sokszor egy kanállal a kezében tért nyugovóra. Amikor elaludt, és a keze elernyedt, a leeső kanál nagy csörömpölést csapott. Dalí erre felébredt, és azonnal lejegyezte aktuális álmát.

szerző:
Papp-Váry Árpád
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, marketingintézet-vezető